

ע"פ 1354/14 - אלכסנדר (סאשה) טממיאן נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים
ע"פ 1354/14

כבוד השופט י' דנציגר
כבוד השופטת ד' ברק-ארז
כבוד השופט מ' מזוז

לפני:

אלכסנדר (סאשה) טממיאן

המערער:

נ ג ד

מדינת ישראל

המשיב:

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל-
אביב-יפו (השופט ג' נויטל) מיום 17.04.2011 בת"פ
178-08-10

י"א בכסלו התשע"ה (03.12.2014)
עו"ד ירוסלב מץ
עו"ד מורן פלמן

תאריך הישיבה:
בשם המערער:
בשם המשיב:

פסק-דין

השופט י' דנציגר:

לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו (השופט ג' נויטל) בת"פ 178-08-10 מיום 17.4.2011, במסגרתו הושתו על המערער - בעקבות הודאתו במסגרת הסדר טיעון בעובדות כתב האישום המתוקן - שמונה שנות מאסר בפועל (בניכוי ימי מעצרו).

תמצית כתב האישום המתוקן

1. בשנת 2003 קשרו שמעון אברמוב (להלן: אברמוב) ואבא אליעזרוב (להלן: אליעזרוב) קשר לבצע שוד בנסיבות מחמירות בדירת המתלוננים בחולון, שבה ביצע אברמוב שיפוץ בשלהי אותה שנה (להלן: הדירה). המתלוננים, בעל ואישה, היו באותה עת כבני שמונים. אברמוב סיפר לאליעזרוב כי מדובר ב"דירה של עשירים" שיש בה כסף וזהב וחפצים עתיקים, וכי אי אפשר לפרוץ לדירה כך ש"אפשר לעשות רק שוד". על פי תכנית הקשר, תכנן אליעזרוב לבצע - בעצמו או בשיתוף אחרים - את השוד, ולהעביר חלק מהשלל לאברמוב. לתכניתם של השניים הצטרפה חברתו לחיים של אליעזרוב, זנאידה לוקיאנוב שכונתה "זינה" (להלן: זינה). אליעזרוב ביקש לאתר אנשים נוספים שיבצעו עימם את השוד, ופנה לשם כך לבנו, פליקס אליעזרוב (להלן: פליקס). פליקס פנה לשניים ממכריו - המערער, אלכסנדר טממיון, שכונה גם "סאשה" (להלן: המערער), ואדם נוסף בשם דג'מיל אלייב (להלן: אלייב). אליעזרוב ופליקס נפגשו עם המערער ועם אלייב בנתיב ושידלו אותם לבצע מעשה שוד בנסיבות מחמירות, על ידי כך שהציעו להם לבצע את מעשה השוד בדירה תמורת חלק מהשלל. הארבעה קשרו קשר לבצע את מעשה השוד בדירה ותכננו יחד את המעשה, כשפעולותיהם המתוארות בכתב האישום נעשו במסגרת הקשר ולשם קידומו. על פי תכנית הקשר תפקידה של זינה היה לצלצל בדלת הדירה, כך שהמתלוננים לא יחששו לפתוח את הדלת בראותם אישה. על פי תכנית הקשר, מרגע שיפתחו המתלוננים את דלת הדירה, אמור היה מעשה השוד להתבצע תוך תקיפתם של המתלוננים, כפיתתם וחסימת פיותיהם.

ביום 22.12.2003 הגיעו המערער, אליעזרוב, זינה ואלייב לבניין הדירות שבו נמצאת דירת המתלוננים, כשהם מצוידים בנייר דבק (סלוטייפ) לשם כפיתתם של המתלוננים וחסימת פיותיהם. אליעזרוב התקשר לדירה על מנת לוודא שהמתלוננים נמצאים בדירה, ומשהתברר כי אכן כך, עלו המערער, זינה ואלייב לקומה השלישית שבה ממוקמת הדירה, בעוד אליעזרוב נשאר בקומה השנייה על מנת לשמור מפני אנשים שעלולים להיכנס. זינה צלצלה בפעמון הדירה של המתלוננים, והמתלונן פתח את הדלת כדי סדק. בשלב זה אלייב, שארב במסדרון ליד זינה, התפרץ לדירה על ידי כך שדחף את המתלונן, שנפל על הרצפה. המערער נכנס אף הוא לדירה, ואילו זינה ירדה במדרגות ויצאה יחד עם אליעזרוב מהבניין, שם המתינו השניים למערער ולאלייב. אלייב תקף את המתלוננים והיכה אותם קשות. המערער ואלייב כפתו את ידיהם ורגליהם של המתלוננים בנייר דבק וחסמו את פיותיהם בנייר דבק. המתלונן, שהוכה עד זוב דם על ידי אלייב, איבד את הכרתו, והמערער גרר אותו לחדר האמבטיה והניח אותו שם. המערער ואלייב חיפשו בדירה אחר שלל ומצאו תכשיטי זהב בשווי של כ-7,150 דולר ובנוסף גם כסף מזומן. המערער ואלייב נטלו את התכשיטים והכסף ויצאו מהדירה, כשהם סוגרים אחריהם את הדלת. מחוץ לבניין פגשו השניים את זינה ואליעזרוב, וכל הארבעה נסעו יחד לאשקלון. בהגיעם לאשקלון מכר אליעזרוב את התכשיטים תמורת סך של 2,000 ש"ח. בהמשך, נפגשו כל המעורבים בדירת זינה וחילקו ביניהם את השלל - אליעזרוב וזינה קיבלו סך של 1,000 ש"ח; המערער ואלייב קיבלו 1,000 ש"ח; ופליקס קיבל מחלקו של אליעזרוב סך של 200 ש"ח. עקב מיעוט השלל וכעסו על המידע הלא מדויק שסיפק לו אברמוב, סירב אליעזרוב לתת לאברמוב חלק בשלל.

הסדר הטיעון והכרעת הדין

2. בעקבות הודאת המערער, במסגרת הסדר טיעון, בעובדות כתב האישום המתוקן שפורטו לעיל, הוא הורשע בשתי עבירות: קשירת קשר לביצוע פשע (שוד בנסיבות מחמירות), עבירה לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק

העונשין); ושוד בנסיבות מחמירות, עבירה לפי סעיף 402(ב) לחוק העונשין. הסדר הטיעון לא כלל הסכמה לעניין העונש.

העונשים שהוטלו על יתר המעורבים בפרשה

3. המערער עזב את הארץ בסמוך לאחר האירועים המתוארים בכתב האישום, ומשכך לא הועמד לדין יחד עם יתר המעורבים בפרשה. ארבעת המעורבים המרכזיים בפרשה – אברמוב, אליעזרוב, אלייב וזינה – הועמדו לדין בסמוך לאחר האירועים, ובסופו של דבר הורשעו על פי הודאותיהם בעובדות כתב האישום שפורטו לעיל. על אברמוב נגזרו בבית המשפט המחוזי שבע שנות מאסר בפועל ועוד שנתיים מאסר על תנאי. ערעור שהגיש אברמוב לבית משפט זה נדחה [ע"א 3651/05 אברמוב נ' מדינת ישראל (7.11.2005)]. על אלייב נגזרו בבית המשפט המחוזי תשע שנות מאסר בפועל (ועוד שנה נוספת בגין כתב אישום נוסף) ועוד 18 חודשי מאסר על תנאי. על אליעזרוב נגזרו בבית המשפט המחוזי תשע שנות מאסר בפועל ועוד 18 חודשי מאסר על תנאי. על זינה נגזרו בבית המשפט המחוזי ארבע וחצי שנות מאסר בפועל ועוד 18 חודשי מאסר על תנאי. ערעורים שהגישו השלושה לבית משפט זה נדונו במאוחד ונדחו במלואם [ע"פ 2163/05 אלייב ואח' נ' מדינת ישראל (12.12.2005)]. כאמור, המערער עזב את הארץ בסמוך לאחר האירועים המתוארים בכתב האישום ושהה במשך כשבע שנים ברוסיה. המערער חזר לארץ בשנת 2010, ועם שובו הוא נעצר והוגש נגדו כתב אישום בגין מעורבותו באירועים המתוארים בכתב האישום.

ההליכים בבית המשפט המחוזי לקראת גזר הדין

4. טיעוני הצדדים לעונש. המשיבה טענה כי את עונשו של המערער יש לגזור בשים לב לעונשים שהושטו על יתר המעורבים בפרשה, דהיינו בין ארבע וחצי שנות מאסר (זינה) לבין שבע עד תשע שנות מאסר (אברמוב, אלייב, אלעזרוב). המשיבה ציינה כי אמנם כתב האישום תוקן במסגרת הסדר הטיעון, כך שהורדו ממנו העבירות המייחסות אלימות מצד המערער כלפי המתלוננים בדירה, ואולם אין להתעלם מהעובדות שנתרו בכתב האישום המתוקן, שממן עולה מעורבותו הפעילה של המערער בשוד אלים ואכזרי בכל שלביו. נטען כי עונשו של המערער צריך להתקרב לרף הענישה הגבוה שהוטל על רוב המעורבים ולא לרף הנמוך שהוטל על זינה. נטען כי המשיבה הגיעה להסדר טיעון עם המערער בעיקר על מנת לחסוך למתלוננים את מעמד העדות בבית המשפט, לנוכח גילם המתקדם וחלוף השנים מאז האירוע. נטען כי סיבה נוספת לתיקון כתב האישום הינה קשיים ראייתיים מסוימים שאינם מהותיים ושנבעו בחלקם מכך שהמערער עזב את הארץ בסמוך לאחר האירועים, ולכן לא ניתן היה לבצע פעולות חקירה מסוימות שהיו מביאות לראיות טובות יותר.

בא-כוח המערער בבית המשפט המחוזי לא חלק על חומרת הפרשה, אך טען כי יש לבחון את חלקו היחסי של המערער ביחס ליתר המעורבים בפרשה. נטען כי יש למקם את עונשו של המערער בטווח שבין עונשו של אלייב, שהיה עם המערער בדירה ושהיה זה שהיכה את המתלוננים והסב להם את החבלות החמורות, לבין עונשה של זינה, שאיפשרה את הכניסה לדירה מלכתחילה. עוד נטען כי המערער קרוב יותר לזינה מבחינת חלקו באירוע כאדם שאיפשר את ביצוע השוד אך לא הסב את החבלות החמורות שנגרמו, ומשכך יש להטיל עליו עונש קרוב לעונשה. עוד נטען כי המשיבה מחקה מכתב האישום את עבירת החבלה החמורה בנסיבות מחמירות, שבה הורשעו רוב המעורבים בפרשה. עוד נטען כי יש להתחשב בשינוי נסיבותיו האישיות של המערער, שלאחר האירוע נשוא כתב האישום חזר לרוסיה ופתח "דף חדש" – התחתן, נולדו לו שתי בנות, וחי חיים נורמטיביים ללא מעורבות בפלילים. נטען כי

חלוף השנים מאז האירוע צריך להישקל לקולא בענישה, כמעין התיישנות. לבסוף נטען כי יש להתחשב בהודאת המערער שחסכה את עדות המתלוננים ואת הזמן השיפוטי שבניהול משפט.

5. תסקיר שירות המבחן למבוגרים. מהתסקיר עלו, בין היתר הנתונים הבאים: המערער בן כ-30, נשוי ואב לשתיים. המערער עלה לארץ בשנת 1996, ותיאר קשיי עליה. בשלב מסוים החל לבצע עבירות רכוש. למערער עבר פלילי (שעיקרו עבירות רכוש) בגינו אף ריצה בעבר מאסר בפועל בן כשנתיים. המערער עזב את הארץ בסמוך לאחר האירוע נשוא כתב האישום והתגורר ברוסיה כשבע שנים עד לשובו לארץ. המערער נעצר עם שובו ארצה והופתע לטענתו מהמעצר, שכן לא היה ער לכך שהוא מבוקש. בשנים שבהן חי ברוסיה נשא המערער אישה, ונולדו להם שתי בנות. המערער תיאר עצמו כמי שעשה שינוי בחייו וניהל אורח חיים נורמטיבי בשנים שחי ברוסיה. למרות חלוף הזמן ממועד ביצוע העבירה, התרשמה קצינת המבחן כי המערער מתקשה בהתבוננות ביקורתית על התנהגותו והשלכותיה, תוך קושי בהבעת אמפטיה וחמלה למתלונן. המערער שלל קיומם של קשיים שאיתם הוא מתמודד או צורך בהתערבות כלשהי במצבו. על רקע ההתרשמות מהמערער, ציינה קצינת המבחן כי לא נוצרו התנאים הבסיסיים להמשך מעורבות שירות המבחן, ומשכך נמנעה קצינת המבחן מהמלצה בעניינו של המערער.

תמצית גזר הדין

6. בית המשפט המחוזי ציין בפתח גזר הדין כי העונש המרבי הקבוע בחוק בצידה של עבירת שוד בנסיבות מחמירות הינו 20 שנות מאסר, והעונש המרבי בצידה של עבירת קשירת קשר לביצוע פשע (שוד בנסיבות מחמירות) הינו שבע שנות מאסר. בית המשפט בחן את קיומן של נסיבות מחמירות במקרה דנן וקבע כדלקמן: המערער תכנן עם האחרים את מעשה השוד, שעל פי תוכנית הקשר כלל תקיפה של המתלוננים, כפיתתם וחסיתם פיותיהם; המערער הגיע יחד עם האחרים לדירה, כשגם הוא מצויד בנייר דבק לשם כפיתת המתלוננים וחסיתם פיותיהם; המערער נכנס לדירה יחד עם אלייב; המערער כפת (יחד עם אלייב) את המתלוננים - בני זוג בני כ-80 באותה עת - וחסם פיותיהם בנייר דבק; המערער גרר את המתלונן שהוכה עד זוב דם ואובדן הכרה לחדר האמבטיה והניחו שם; המערער חיפש (יחד עם אלייב) אחר שלל בדירה ומצא תכשיטי זהב וכסף מזומן, אותם נטל (יחד עם אלייב); המערער השתתף בחלוקת הרכוש וקיבל סך של 1,000 ש"ח. בית המשפט המחוזי ציין כי במסגרת הסדר הטיעון אכן נמחקה העבירה של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות שהופיעה בכתב האישום המקורי, וכי בכתב האישום המתוקן לא נאמר שהמערער תקף פיזית את המתלוננים, אך הוא היה שותף פעיל ברוב חלקיו העיקריים של האירוע הקשה. בית המשפט הדגיש כי "בעודו רואה לנגד עיניו את מצבם של המתלוננים החבולים קשות...הרהיב הנאשם [המערער] עוז לגרור את המתלונן במצבו זב הדם, וכשהמתלונן חסר הכרה...לחדר האמבטיה, והניח אותו שם לנפשו". בית המשפט קבע כי המערער "לא הושיט ולא הזעיק עזרה למתלוננים, ולאחר שהוא (ואחר) חיפש רכוש בדירה וגנב אותו, הוא עזב את הדירה, ובמקום אחר התחלק בשלל". בית המשפט קבע כי התנהגותו של המערער באירוע הייתה "חמורה ואכזרית" וכי הוא "הפגין בהתנהגותו אדישות מקוממת לסבלם של המתלוננים", ולפיכך יש להטיל עליו ענישה הולמת בגינה.

7. בית המשפט קבע כי במסגרת השיקולים לחומרה יש לזקוף לחובת המערער את עברו הפלילי, שכולל עבירות רכוש וסמים: גניבת רכב (שש עבירות), פריצה לרכב בכוונה לבצע גניבה (שש עבירות), חבלה במזיד ברכב, גניבה מרכב, שבל"ר, גניבה, החזקת נכס חשוד, החזקת סם שלא לצריכה עצמית ונהיגה ללא רישיון - וכי בגין עבירות אלה ריצה המערער בעבר 20 חודשי מאסר בפועל. בית המשפט ציין כי שירות המבחן נמנע מהמלצה בעניינו של המערער. בית המשפט קבע כי המערער עזב את הארץ שישה ימים לאחר האירוע, כשמטבע הדברים יש להניח שידע או אמור היה לדעת שהוא בורח מאימת הדין. בית המשפט קבע כי השיקולים

לקולא במקרה זה הינם: הודאתו של המערער שחסכה זמן שיפוטי ואת עדות המתלוננים; היעדר עבירות אלימות בעברו של המערער; היעדר מאסר על תנאי לחובת המערער; חלופה הזמן ממועד ביצוע העבירות (על אף שצוין כי חלופה זמן זה הינו ברובו באשמתו של המערער, אך גם צוין כי המערער חזר ארצה מיוזמתו); היותו אב לשתי בנות, כשאשתו ובנותיו עומדות בפני גירוש מהארץ; הבעת הצער וההתנצלות.

8. לבסוף סקר בית המשפט את העונשים שהוטלו על המעורבים האחרים בפרשה, לשם השוואה והבחנה - לקולא ולחומרה - לעניינו של המערער. נקבע כי יש לגזור את עונשו של המערער ביחס לעונש שנגזר על אלייב - שהוא זה שהיכה את המתלוננים - שעמד על תשע שנות מאסר בפועל.

9. לנוכח כל האמור לעיל, גזר בית המשפט המחוזי על המערער את העונשים הבאים: שמונה שנות מאסר בפועל (בניכוי ימי מעצרו); 24 חודשי מאסר על תנאי לבל יעבור במשך שלוש שנים מיום שחרורו ממאסר עבירה לפי סעיף 499 או 402 לחוק העונשין או עבירה של אלימות פיזית נגד הגוף מסוג פשע (לרבות ניסיון); 12 חודשי מאסר על תנאי לבל יעבור במשך שלוש שנים מיום שחרורו ממאסר עבירה של אלימות פיזית נגד הגוף מסוג עוון (לרבות עוון).

טענות הצדדים בערעור

10. המערער טוען - באמצעות בא-כוחו, עו"ד ירוסלב מץ - כי בית המשפט המחוזי שגה עת התעלם מתיקון כתב האישום המקורי וממחיקתה של עבירת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות שיוחסה למערער מלכתחילה (בה הורשעו כל יתר המעורבים באירוע, למעט אחד). לגישתו, שגה בית המשפט עת ראה בתיקון כתב האישום תיקון "קוסמטי בלבד" שאין לו נפקות מעשית על ענישתו של המערער. עוד טוען המערער כי שגה בית המשפט עת זקף את התנהגותו של אלייב לחובת המערער ולמעשה הטיל עליו אחריות מלאה לחבלות החמורות שנגרמו למתלוננים. המערער מוסיף וטוען כי מבין ששת המעורבים בפרשה, שאותם יש לחלק לשלוש קטגוריות - יוזמי והוגי הרעיון, המבצע העיקרי (אלייב), והעוזרים - יש למקם את המערער "באמצע הפירמידה, ואל לעונשו לעלות על עונשו של מי שהיה יוזם והוגה הרעיון" (שנידון לשבע שנות מאסר בפועל). עוד טוען המערער כי שגה בית המשפט משלא נתן משקל ראוי להודאתו בעובדות כתב האישום המתוקן, שחסכה את העדתם של המתלוננים הקשישים. לבסוף טוען המערער כי שגה בית המשפט המחוזי כשזקף את חלופה הזמן המשמעותי לחובתו. לטענתו קביעה זו אינה מתיישבת עם קביעתו האחרת של בית המשפט לפיה חזר המערער ארצה מרצונו. לטענת המערער, הוא לא ידע שמתנהל נגדו הליך פלילי כלשהו ולא שמר על קשר עם יתר המעורבים בפרשה, ולכן יש בחלופה הזמן הממושך בעניינו כדי להצדיק הקלה בעונשו. המערער מוסיף ומפרט את נסיבותיו האישיות המצדיקות, לטעמו, הקלה בעונשו: העובדה ששינה מאורחות חייו בכוחות עצמו וניהל אורח חיים נורמטיבי ותקין, וכן העובדה שנשא אישה ונולדו לו שתי בנות.

11. המשיבה טוענת - באמצעות בא-כוחה, עו"ד מורן פולמן - כי אין מקום להתערב בגזר דינו של בית המשפט המחוזי. נטען כי המערער נטל חלק פעיל בכל שלבי השוד - התכנון, הביצוע וחלוקת השלל - וכי אין מקום להקל בעונשו. צוין כי מדובר בשוד אלים ואכזרי בחבורה, שבמהלכו כפת המערער (יחד עם אלייב) את ידי ורגלי המתלוננים וחסם את פיותיהם בנייר דבק, ולאחר מכן הותיר אותם כך בדירה תוך הפגנת אדישות לגורלם. צוין כי המערער גרר את המתלונן, כשהוא זב דם ומחוסר הכרה, לחדר האמבטיה

והניחו שם. נטען כי עבירת החבלה החמורה אמנם נמחקה מכתב האישום המתוקן, אך עבירת השוד נותרה בו, וחלק בלתי נפרד מעבירת השוד הינו האלימות הכרוכה בה. נטען כי בית המשפט המחוזי הבחין בין מעורבותו של אלייב באירוע לבין מעורבותו של המערער באירוע, וכי הבחנה זו התבטאה בפער שבין העונשים שהוטלו על שניהם (תשע שנות מאסר בפועל על אלייב לעומת שמונה שנות מאסר בפועל על המערער), ומשכך אין מקום להקלה נוספת. נטען כי צדק בית המשפט בקבעו כי בשים לב למעורבותו של המערער באירוע יש למקם את עונשו קרוב יותר לעונשיהם של אברמוב, אליעזרוב ואלייב מאשר לעונשה של זינה. בנוסף טענה המשיבה כי יש ליתן משקל לכך שהמערער נמלט מהארץ בסמוך לאחר האירוע למשך כשבע שנים, ובוודאי אין להתחשב בחלוף הזמן כשיקול לקולא במקרה דנן. לבסוף נטען כי יש להביא בחשבון שזוהי אינה העבירה הראשונה של המערער, אלא שיש לו עבר פלילי, שאמנם רובו בעבירות רכוש ולא בעבירות אלימות אך יש בו כדי להוות שיקול לחומרה.

12. במסגרת הערעור דנן הוגש לנו תסקיר עדכני של שירות המבחן למבוגרים, המבוסס על מידע שהתקבל מהשירות הסוציאלי בכלא בו מרצה המערער את מאסרו. מהתסקיר עולה כי: המערער מרצה את מאסרו בכלא "רימונים"; המערער שווה באגף משתלבים; המערער השתלב בכיתת חינוך אגפית; לחובתו של המערער שלילת פריבילגיות לאחר שהרס ציוד של שב"ס במרכז החינוך; המערער טוען כי הוא נקי מסמים מזה שנתיים (בדיקת שתן אחרונה מ-11.8.2013 העידה על ניקיון משרידי סמים); המערער שולל נזקקות טיפולית בתחום זה ומסרב להשתלב במסגרת טיפול גמילה מסמים, על אף עמדת גורמי הטיפול בשב"ס. יחד עם זאת, צוין כי המערער ביקש להשתלב בקבוצה טיפולית לאסירים בעלי התנהגות אלימה, אך לא נמצא מתאים בשלב זה להשתלב בטיפול בתחום האלימות. ואולם, בעקבות פניות השירות לראש ענף טיפול ושיקום בשב"ס נערכה בדיקה ונמסר כי המערער יוכל להשתלב בטיפול בתחום האלימות.

דיון והכרעה

13. לאחר שעיינו בהודעת הערעור ולאחר ששמענו את טענות הצדדים במהלך הדיון שנערך לפנינו, הגענו למסקנה כי דין הערעור להידחות. כידוע, ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בחומרת העונש שהשיתה הערכאה הדיונית, וזאת למעט במקרים חריגים בהם נפלה טעות בולטת בגזר הדין או שהעונש שנגזר על ידי הערכאה הדיונית חורג באופן קיצוני מרף הענישה בנסיבות דומות [ראו, למשל: ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (29.1.2009)]. לא מצאנו כי המקרה דנן הינו אחד מאותם מקרים חריגים.

14. בבסיס הערעור עומדות שתי טענות מרכזיות של המערער: האחת, כי בית המשפט לא נתן כל משקל לכך שעבירת החבלה החמורה בנסיבות מחמירות שיוחסה למערער מלכתחילה, ושבה הורשעו יתר המעורבים בפרשה (למעט אחד), נמחקה במסגרת הסדר הטיעון מכתב האישום המתוקן; השנייה, כי בית המשפט שגה בקבעו כי עונשו של המערער צריך להיות חמור וקרוב לזה של המבצע העיקרי (אלייב), ואף חמור מזה של "הוגה ויוזם הרעיון" (אברמוב), בעוד שהיה לטענתו מוצדק לקבוע שעונשו יהיה קרוב לזה של זינה שסייעה לביצוע השוד אך לא נטלה חלק פעיל בפעולות האלימות שהתרחשו בתוך דירת המתלוננים. מדובר בשתי טענות שמתלכדות מבחינה אופרטיבית לכדי טענה אחת: כי העונש שראוי להשית על המערער צריך להיות דומה לעונשה של זינה (ואולי להיות חמור במעט מעונשה), אך בוודאי אין הצדקה להשית עליו עונש המתקרב לעונשו של אלייב. במילים אחרות, המערער והמשיבה מסכימים למעשה שעונשו של המערער צריך להימצא על הסקאלה שבקצה הנמוך שלה עומד עונשה של זינה ושבקצה הגבוה שלה עומד עונשם של אברמוב, אליעזרוב ואלייב, והמחלוקת היחידה בין הצדדים הינה היכן יש למקם את עונשו של המערער

על אותה סקאלה. כאמור, בסופו של דבר לא מצאנו שיש הצדקה להתערבותנו בעונשו של המערער שמצוי בקצה הגבוה יותר של הסקאלה, ואנו סבורים כי עונש זה הולם את חלקו באירוע.

15. המערער בהשוואה לאלייב. אכן, כתב האישום המתוקן, שבעובדותיו הודה המערער במסגרת הסדר טיעון, מבחין בין חלקו של אלייב לבין חלקו של המערער בשוד. על פי כתב האישום המתוקן שניהם יחד כפתו את ידי ורגלי המתלוננים וחסמו את פיותיהם בנייר דבק, אך הכאתו של המתלון עד זוב דם נעשתה רק על ידי אלייב. משכך, לא היה מקום לייחס למערער עבירה של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות, ובצדק נמחקה עבירה זו מכתב האישום המתוקן. לצד זה, פעולת כפיתת ידי ורגלי המתלוננים וחסמת פיותיהם בנייר דבק נעשתה, כאמור, על ידי שניהם יחד. יתרה מכך, פעולת הגרירה של המתלון זב הדם ומחוסר ההכרה לחדר האמבטיה נעשתה רק על ידי המערער. הנה כי כן, המערער לא היה משתתף פאסיבי שרק צפה במעשיו של אלייב, אלא נטל חלק פעיל בשוד האכזרי והאלים. אין להמעיט בחומרתם של מעשיו של המערער, שכפת את ידי ורגלי המתלוננים – קשישים בני 80 באותה עת – בנייר דבק וחסם את פיותיהם בנייר דבק, ולאחר שאלייב הפליא במתלון מכותיו גרר את המתלון מחוסר ההכרה לחדר האמבטיה. לא מדובר בפעולות זניחות המצויות בשולי מעשה השוד, אלא להיפך – מדובר בפעולות חמורות המצויות בלב ליבו של מעשה השוד, המעידות על אדישותו המוחלטת של המערער לסבלם של המתלוננים, ועל ראייתם כמטרד שיש "לנטרלו" ולפנותו מהדרך על מנת להתמקד במטרה החשובה באמת – נטילת הזהב והכסף המזומן שבדירה. במילים אחרות, גם אם חלקו של המערער בפעולות שנעשו בדירה אכן קטן יותר מחלקו של אלייב, באופן המצדיק מחיקת סעיף העבירה של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות מכתב האישום של המערער והמצדיק גם הקלה מסוימת בעונשו של המערער ביחס לאלייב, אין בכך כדי להוביל למסקנה כי יש הצדקה שעונשו של המערער יהיה נמוך במידה ניכרת מזה של אלייב.

16. המערער בהשוואה לזינה. אין בידינו לקבל את הטענה כי חלקו של המערער באירוע דומה יותר לחלקה של זינה מאשר לחלקו של אלייב. כאמור, תפקידה של זינה במעשה השוד הסתכם בצלצול בדלת הדירה, על מנת שהמתלוננים לא יחששו לפתוח את הדלת בראותם אישה. אין כמובן להקל ראש בחלקה של זינה בשוד, שכן בלעדיה ייתכן שהשוד בכלל לא היה יוצא מהכוח אל הפועל (כיוון שיתכן מאד שהמתלוננים לא היו פותחים את הדלת לגבר) – ולראיה העונש שנגזר על זינה של ארבע וחצי שנות מאסר בפועל – אך בכך גם תם חלקה של זינה במעשה השוד, והיא לא נטלה חלק בפעולות האלימות שהתרחשו בתוך דירת המתלוננים. לעומת זאת, תפקידו של המערער רק החל בשלב הכניסה לדירה, וכאמור הוא נטל חלק פעיל בפעולות האלימות והאכזריות שהתרחשו בתוך הדירה – השתלטות על המתלוננים, כפיתת ידיהם ורגליהם וחסמת פיותיהם (יחד עם אלייב); גרירת המתלון מחוסר ההכרה לחדר האמבטיה (לבדו); חיפוש השלל בדירה (יחד עם אלייב). במילים אחרות, גם אם ניתן להגדיר את המערער ואת זינה כ"עוזרים" ואת אלייב כ"מבצע העיקרי" במקרה דנן, כפי שטוען המערער, הרי שבהחלט יש מקום להבחין בין המערער לבין זינה בשים לב למידת מעורבותם וסיועם לביצוע השוד. משכך, איננו סבורים שראוי להשקיף על חלקו של המערער ועל חלקה של זינה באירוע באותו אופן, ואין בידינו לקבל את הטענה שעונשו של המערער צריך להיות זהה או חמור אך במעט מעונשה של זינה.

17. המערער בהשוואה לאברמוב. נותרה הטענה כי לא הייתה בנסיבות העניין הצדקה להשית על המערער עונש שעולה בחומרתו על העונש של "יוזם והוגה הרעיון" (אברמוב). גם בטענה זו לא מצאנו ממש. אין מקום לקביעה הגורפת שמשתמעת מטענות המערער, לפיה עונשו של יוזם הקשר תמיד יהיה חמור מזה של המבצעים בפועל. כאשר מדובר באירוע פלילי אשר לשם ביצועו נדרשו תיאום ושיתוף פעולה של מספר אנשים, שלכל אחד מהם תפקיד משלו – האחד יוזם, השני מסייע, השלישי והרביעי מבצעים, וכיו"ב – הרי שהתשובה לשאלה מהו העונש ההולם לכל אחד מהמשתתפים אף פעם לא תהיה תשובה דוגמטית, אלא תמיד

כזו התלויה בנסיבות הפרטניות של אותו אירוע. לא למותר לציין כי הגבולות בין התפקידים השונים נוטים לא אחת להיטשטש, וגם אם ראוי להקפיד כמה שניתן על הגדרות וגבולות ברורים, הרי שלא תמיד הדבר אפשרי או רצוי, בוודאי כשעסקינן בשלב גזר הדין ולא בשלב הכרעת הדין. במקרה דנן אנו סבורים כי תפקידו של המערער אינו נופל בחומרתו מתפקידו של אברמוב, שאמנם יזם את הקשר אך לא נטל בו חלק פעיל, ולכן לא מצאנו כי יש הצדקה לסמן את העונש שהושת על אברמוב כ"גבול עליון" לעונשו של המערער.

18. אשר ליתר טענות המערער שנדחו על ידי בית המשפט המחוזי - כי היה מקום ליתן משקל גדול יותר להודאתו שחסכה את העדת המתלוננים בחלוקף שנים רבות; כי יש להתחשב ב"דף החדש" שפתח המערער בשנים שבהן לא שהה בארץ; וכי יש להתחשב בזמן הרב שחלף ממועד ביצוע העבירות ועד עתה - מצאנו את הנמקת בית המשפט המחוזי לגביהן נכונה ומשכנעת, ובוודאי שלא מצאנו כי נפלה בה טעות, ומשכך איננו רואים מקום להתערבותנו.

19. סיכומו של דבר; אנו סבורים כי העונש שהושת על המערער הולם את חלקו באירוע ביחס ליתר המעורבים בו, ולא מצאנו הצדקה להתערבותנו בגזר הדין במקרה דנן. אנו דוחים אפוא את הערעור.

ניתן היום, ל' בכסלו התשע"ה (22.12.2014).

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט